

Påvist tularemi / harepest i Marker kommune

Det er påvist tularemi (harepest) på sørhare ved Launes / Vikeby (Rødenes vest) i Marker kommune.

Harepest er en bakteriesykdom der hare og smågnagere er spesielt utsatt. Bakterien er svært smittsom og kan overføres fra dyr til menneske ved direkte kontakt eller via smittet vann eller kjøtt. Harepest gir vanligvis et mildt sykdomsbilde hos mennesker der symptomene er influensalignende med feber, hodepine og tretthet. Sykdommen behandles med antibiotika.

Det må vises stor forsiktighet (engangshansker) ved håndtering av døde harer og smågnagere. Viktig å sikre drikkevannskilder (brønner) mot smågnagere og tilsig av overflatevann. Døde dyr bør graves ned på egnet sted slik at ikke rovdyr / hunder kan grave de opp igjen.

Forebyggende tiltak

Råd og tiltak for drikkevann

- **Drikk ikke vann direkte fra naturen i områder med mye smågnagere, fugler eller beitedyr.** Dette gjelder særlig fra små vann, elver og bekker. Vannet kan drikkes hvis man koker det eller desinfiserer på annen måte.
- **Brønn eller oppkomme må sikres slik at forurenset vann direkte fra elver, bekker eller overflaten ikke skal kunne trenge inn.**
- **Sjekk om det er døde dyr eller rester av kadavre i brønnen eller oppkommet, og dersom det er det, må disse fjernes og brønnen desinfiseres.**
 - Desinfiseringen kan skje med klor. Vanlig husholdningsklorin kan benyttes, styrken er vanligvis ca 4 % klor, og en drøy liter tilsettes per kubikkmeter (1000 liter) vann i brønnen (40-50 milligram/liter klor). Rør godt rundt, og la det hele stå i 24 timer.
 - Om mulig, tøm brønnen så godt som mulig før den tas i bruk igjen.
 - I oppkommer med overløp må behandlingen gjentas to til tre ganger med kortere mellomrom avhengig av hvor stor utskiftningen av vannet er per time.
- **Tett alle huller og andre muligheter for at mus og lemen kan trenge inn brønn eller oppkomme.** Husk: tettsittende lokk, brønnsider helt uten hull, samt ”musetetting” av eventuelt overløpsrør eller -renner. Noen ganger er det laget hull i sidene på sementringer som har blitt satt ned i brønner, for å lettere sette dem på plass. Slike hull må tettes.
- **Borebrønner i løsmasser og fjell, som er godt tettet rundt brønntoppen, er som regel sikre mot tularemistitte.**

- Vær forsiktig med å bade eller vaske deg med vann hvor det er synlige rester av døde dyr i vannet.

Andre råd for å unngå smitte:

- Unngå kontakt med syke eller selvdøde harer eller smågnagere. Bruk hansker hvis håndtering er nødvendig.
- Ikke fei opp smågnagerlort (for eksempel muselort i hytta), men bruk heller en fuktig klut, og beskytt hendene med gummihansker. Smitte kan skje ved innpusting av støv fra syke dyr eller deres avføring. En bruksløsning av husholdningsklorin (1dl klorin i 5 liter vann) kan brukes for å fjerne smittestoffer.
- Unngå å bli slikket av hunder og katter som nylig har vært i kontakt med selvdødt eller sykt vilt, da de kan ha fått bakterien i munnhulen.
- Bruk myggbeskyttelse.

I utsatte områder bør man unngå flåttbitt og insektstikk med bekledning, insektsrepellenter, inspeksjon av hud for å fjerne flått etc. Laboratoriearbeid med vevsprøver og kulturer bør foregå i inneslutningsnivå 2 eller høyere.

Tiltak ved enkelttilfelle eller utbrudd

Ingen spesielle tiltak ved påvist enkelttilfelle. Ved flere tilfeller med mistanke om smitte fra felles vannkilde, bør Mattilsynet kontaktes og informasjon bør gis til alle husstander med beskjed om oppkok av vannet. Den mistenkte vannkilden bør inspiseres. Brønner må renses for slam og døde dyr, og vannet bør desinfiseres før brønnen tas i bruk. Hvis man finner døde gnagere, kan disse sendes til undersøkelse ved Veterinærinstituttet.

Sykdom hos dyr

For harer er tularemi tilnærmet 100 % dødelig, og døden inntreffer i løpet av 2-5 dager, mens for smågnagere er det store variasjoner mellom arter. En del smågnagere kan overleve lenge, og de kan derfor fungere som et smittereservoar i naturen. Flest tilfeller hos mennesker høst og vinter og i toppår med stor smågnagerbestand. Smittekilde blant dyr er smågnagere,

spesielt lemen, samt hare og bever. Hunder og katter blir i liten grad rammet av tularemi, men de kan overføre smitte til mennesker via slikking dersom de nettopp har bitt på et sykt eller dødt dyr som har denne smitten. Det er uklart hva som er reservoar for bakterien utenom utbrudd, men overlevelse i akvatiske amøber har vært diskutert. En rekke lokale utbrudd av sykdommen i Norge har skyldtes gnagerforurenset drikkevann.

For ytterligere informasjon henvises til [Harepest - overføres fra lemen og andre smågnagere - FHI](#) og [Tularemi \(harepest\) \(vetinst.no\)](#)